

УДК 349.4

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин», присвяченої 90-річчю професора Н. І. Титової, проведеної 18 листопада 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Також розміщено вибрані праці д.ю.н., професора Н. І. Титової, які впорядковані Я.З. Гаєцькою-Колотило.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

- проф.Пилипенко П.Д.;
- к.ю.н. Барабаш Н.П.;
- доц. Ващишин М.Я.;
- доц. Гаєцька-Колотило Я.З.

Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин. Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції (м. Львів, 18 листопада 2016 р.). за заг. ред. П. Д. Пилипенка – Львів, 2016. – с. 314

УДК 349.4

© Колектив авторів, 2016
© Львівський національний університет імені Івана Франка; 2016
© Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України; 2016
© Український центр соціально-правових досліджень, 2016

5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
6. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні / А.М. Статівка. – Х.: Право, 2007. – 208 с.
7. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Покальчук Михайло Юрійович

*кандидат юридичних наук, асистент
кафедри земельного та аграрного права*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Фермерство в Україні є досить не новим інститутом, зважаючи на те, що Закон України «Про фермерське господарство» є чинним протягом більше ніж 13 років. Та все ж, як один з найпоширеніших суб'єктів аграрного сектору економіки, фермерське господарство зазнає постійних змін задля того, щоб відповідати вимогам сучасності. Так, Закон України «Про фермерське господарство» (далі Закон) від 19 червня 2003 року №973-IV під фермерським господарством визначає форму підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до Закону.

За більше ніж 10 років правотворчості до Закону внесено багато змін, що стосувались як порядку заснування так і діяльності фермерських господарств. Наприклад, можливо прослідкувати, як поступово змінювався порядок заснування вказаного суб'єкта господарювання. Спочатку мова йшла про те, що особа, яка бажала заснувати фермерське господарство, у встановленому Законом порядку проходила професійний відбір. У подальшому, необхідність у проходженні такого професійного відбору була замінена вимогою до особи, що виступає засновником, володіти вищою освітою, здобутою у сільськогосподарському вищому навчальному закладі або досвідом роботи у сільському господарстві. На сьогодні, Законом передбачена можливість заснувати фермерське господарство особою, яка відповідає лише трьом критеріям, а саме: 1) громадянство України, 2) повна цивільна дієздатність, та 3) волевиявлення.

Варто зазначити, що остання редакція Закону від 31 березня 2016 року впровадила значну кількість новел у регулювання діяльності фермерських господарств в Україні. Метою змін прийнятих до Закону є створення правових, економічних та соціальних передумов трансформації особистих селянських господарств в сімейні фермерські господарства з набуттям статусу юридичної особи чи фізичної особи-підприємця, що є виробником сільськогосподарської продукції, забезпечення їм

повноцінної участі в аграрному ринку та посилення соціального захисту членів таких господарств, стимулювання створення на їх основі життєздатної системи сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та подальшого забезпечення комплексного розвитку малих форм господарювання у сільській місцевості.

Проте, окрім задекларованого позитиву, новою редакцією Закону допущено певні неточності, які спричинили недоліки у правовому регулюванні відповідних суспільних відносин.

Принципово нового значення набуває юридична природа самого визначення «фермерського господарства», яке тепер може створюватись як із заснуванням юридичної особи, так і без створення останньої.

Отже, аналіз статті 1 Закону віднині дає змогу стверджувати про існування як мінімум чотирьох форм фермерського господарства: 1) фермерського господарства, що є юридичною особою, 2) сімейного фермерського господарства, зареєстрованого як фізична особа – підприємець, 3) сімейного фермерського господарства зі статусом юридичної особи, та 4) фермерського господарства, що складається з однієї фізичної особи – підприємця. Причому, виходячи з того, що відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України сім'єю може визнаватися навіть одинока особа, можемо говорити про об'єднання двох останніх.

Вважаємо за необхідне звернути увагу на те, на законодавчому рівні нормативно визначено систему заходів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. І відтепер, з виникненням фактично нового суб'єкта аграрних правовідносин – сімейного фермерського господарства без статусу юридичної особи, постає питання, чи має останнє право на отримання такої підтримки з боку держави. Звернімося хоча б до Податкового кодексу України, що встановлює основні оподаткування фермерських господарств. Відповідно до п. 14.1.235 п. 14.1. ст. 14 Податкового кодексу України право на сплату єдиного податку має виключно сільськогосподарський товаровиробник, що для цілей гл. 1 розд. XIV цього Кодексу – юридична особа, незалежно від організаційно-правової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах) та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі власно виробленої сировини на давальницьких умовах, а також здійснює операції з її постачання.

Таким чином, право на спрощену системи оподаткування, а саме на перебування в 4-ій групі платників єдиного податку мають сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%. Тому, очевидним є те, що сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи, яке не є сільськогосподарським товаровиробником автоматично позбавляється права на перебування в вищезазначеній 4-ій групі.

Натомість, здавалося б, що законодавець свідомо не надає права сімейним фермерським господарствам на спрощену систему оподаткування, компенсуючи це за допомогою інших важелів, а саме ст. 9 Закону України «Про фермерське господарство» доповнено новою частиною п'ятою наступного змісту: «Фермерським господарствам зі статусом сімейних фермерських господарств надається додаткова державна підтримка у порядку, передбаченому Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України». Але звертаємо увагу на те, що останнім нормативно-правовим актом жодна додаткова державна підтримка для сімейних фермерських господарств у даний час не передбачена, а звідси й реалізувати наведену правову норму не видається за можливе.

Отже, із аналізу останньої редакції Закону України «Про фермерське господарство» можна засвідчити намагання законодавця привезти у відповідність до вимог сучасності правове регулювання діяльності фермерських господарств в Україні. Проте аналіз Закону дозволяє зробити висновок про існування багатьох неточностей, які потребують нагального врегулювання.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Самсонова Яна Олексіївна

кандидат юридичних наук, асистент

кафедри земельного та аграрного права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Сьогодні окремі сфери державної підтримки сільського господарства потребують зміни пріоритетів в умовах світової глобалізації. Забезпечення формування здоров'я нації, як найвищої соціальної цінності, та екологічної безпеки людства набуває все більшого значення, що впливає на визначення напрямків державної політики. Одним з таких пріоритетних напрямків державної підтримки стає розвиток органічного виробництва, серед переваг якого виступає раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, позитивний вплив на екологічну ситуацію в країні, а також зайняття конкурентних позицій на міжнародному ринку виробників такої продукції.

Аналіз правового забезпечення бюджетної підтримки виробників органічної продукції в Україні дає підстави стверджувати, що така підтримка здійснюється на загальних засадах для усіх виробників сільськогосподарської продукції, за виключенням виробників екологічно чистого молока, перелік яких визначає Міністерство аграрної політики та продовольства. Спеціальним законодавчим актом, який регулює питання державної політики у сфері природного агровиробництва та встановлює основні завдання перед державою щодо підтримки розвитку органічного виробництва є Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 3 вересня 2013 р., № 425-VII. Але норми цього Закону не визначають конкретних заходів державної бюджетної підтримки, які б стимулювали товаровиробників до органічного виробництва сільськогосподарської продукції.

З метою стимулювання сільськогосподарських товаровиробників до виробництва екологічно-чистої продукції, на нашу думку, слід передбачити окремі напрямки підтримки виробництва такої продукції, визначаючи її як пріоритетну. Серед них передбачати надання виробникам органічної продукції рослинного походження бюджетних субсидій у перехідний період, а також повне або часткове погашення вартості послуг сертифікації. Останній вид підтримки передбачено національним законодавством в рамках ст. 17-2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства» від 24 червня 2004 року – підтримка заходів, пов'язаних із забезпеченням контролю якості та безпеки продуктів харчування. Але, як і біль-